

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ և ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

غلطه ده اسکی بانق عثمانیده
حیره نیک غزه ته سی اداره سنه

10 ԳՆՐԱՅ

անոնց արեւով կ'երդնուն: Զոքանչ ու-

ստիպումները է. Ժողովրդի մէջ առած է ըսել. «Մենքին՝ քեզ, Աստուծո՛ւմ, դու առանց զգա՞նք ի՞նչպէս կ'ապրին»։ Մեր քաղաքի մէջ զգա՞նք չեն կատարեր այն տխուր դերերը, որ յաճախ կը պատահէր պոլսեցիներու մէջ։ Շատ շատ երբ իրենց փեսան իր յաճախարակի այցելուութեամբ ծանօթոյթ պատճառէ, կ'ըսեն. «Փեսայ, քաղաք արե՛ք»։ Իսկ փոփոխակի յարաբերութեանց համար, որ նորամուտ է, կ'ըսեն, «անհամ հարսը խէրանց, անհամ փեսան աներանց»։ Ասին անգամ երբ ազգականները, մանաւանդ կնիկները իրարու հիւր երթան անպատճառ հետեւելին միւրը կը տանին. իսկ պահոց մէջ անհրաժեշտ է, մանաւանդ փեսաներու համար։

Հաշտագէտ պառաւները տանտան առիճէն տնի մը կը կանեն, որուն մէջ կը ցցեն եօթ հատ հաւու փետուր. աւելն երկուշաբթի մէյմէյ հատ դուրս կը հանեն։

—Քա՛ն կնիկ դաւակ, ճաշ-պահքն անցաւ, դադարձ իր գդակին տէր չեղաւ, օրեր ինչ չուտ կը փախնեն։

—Բա՛ն հա՛, մեր ճոշերն ըսեր են. «Նինգ օրիկ, վեց շաբաթիկ տընձիկ զատիկ» սուտ չէ. ահա կէօ վաղը Միւլինքն է։

Պահոց առաջին կիրակիին յետոյ աշխատասէր պառաւները կ'անցնին իրենց ճակարակներուն զրոյթը, տակաւին աւղթաւուն չի բացուած՝ ճըզըր-վըզըր բամպակ կը մանեն։ Բարձր դասակարգի տունքը ճակարակ չեն մաներ. աշխատութեան սովոր է։ Կան կնիկներ որ օրական մէկ նուրբ բամպակ կը մանեն, կը վիլկեն, կամ կ'ընեն եւ փոխուէրարներուն կը դրկեն։ Մանրամուկայ (փափուկ, հարստ) աղվիկները չուճ կէօ օր կը խափան։ (Աղբարներու համար չէ)։

Պահոց կիտուն, Միւլինքն, քաղաքի եւ գիւղերու մէջ կը թխեն միջաբլիթ, որ կըծ (անխմոր) թանձր բալիկալի մըն է. երեսը կոնափափ խիւս կը դարձնեն եւ խմորին մէջը դրած կը դնեն։ Նոյն երեկոյ, սեղանէն ետք, տան մէջը դանակով տան ընտանեաց թուոյ չափ մանալու կը կարտէ։ Ամէն ոք փութ-տութեամբ կը տիրանայ իր բաժնին, կը ցըցընէ (յօշոտել) զայն, բաղաւորը գլխին համարելով։ Բայց ահա պատրանքի պատանքը կը պատուի, մէկին բաժնին գործ կ'ըլլէ բաղաւորը դրած։ Այդ վիճակին հանդիպողը մեծ համար-բանք կը վայելէ տան մէջ. եթէ չափա-հաս աղվիկ է, կը բախտարոր, նոյնտան եւ նաեւ երկուստեք. պիտի ամուսնանան։ Գիւղացիներ իրենց հորթերուն ու տուարներուն ալ բաժին կը հանեն միջնաբլիթէն. եւ եթէ անոնց վիճակ ուրիշ չէ, բաղաւոր, բոլոր տարին շատ լաւ կը խնամեն։ Գիւղացիներու մէջ հորթ եւ մանջ զաւակ միեւնոյն խնամք կը վայելեն, վասն զի երկուքն ալ հաւասարապէս օգտակար են գիւղական աշխատութեան մէջ։

Միւլինքն շաբթուան շաբաթ օրը Բաւսուն Մանկանց տունն է։ Ժողովուրդը տակաւին վախ ունի ձիւնէն, վասն զի կ'ըսեն. «Լի՛նք» ձիւն եկաւ չուճ ձիւնք» (միշտ մէջքն վար)։ Սերտատացի մանուկներու պատմութիւնը շատ լաւ գիտէին մամիկներ եւ կարճ դովը մը ունին. «Լի՛նք վէր լի՛նքն Բաւսուն Մանկանք մէջ են լի՛նքն, որ ողորմար բաղ-

նեարեն, ոլորմէ քո արարածին»։ Նախընթաց երեկոյն իւրաքանչիւր մանուկի սրտին համար, քառասունական ծաւր, այսինքն 1,600 ծուր կը կրկնեն. Հանգերձալմաճաներու աչքը լոյս։

Մեծ պահոց ամէն օրեր բոլոր եկեղեցիներ լի կ'ըլլան ժողովուրդով։ Արեւազարի շարականները, ըստ սրբի սաղմոսները, ողորմուկ տէր ողորմանքը բարեպաշտական եռանդ կ'արձարեն, զգլման արցունքներ կը խլեն, խոստովանութեան եւ աղաչարարութեան կը յորդորեն։ Սաղմոս եւ նարեկ իրենց կողերը կը մաշեն են այս յետուն օրերու մէջ։ Մերոսն ու պատմական երկուստեք սարդն ու չափահար մէյ մէկ աղթաւ-դիւք ձեւերն են կ'ըսուած են, տաճարի մանրանքի պէս, մին սեան տակ, միւսը պատին տակ, այլ ոճով միւրձուած է տաճարի մութին մէջ ու սիրտը կը կոծէ, ուրիշ մը կըսուած է գրքակալին վրայ անոր կանխիկ աղօթ լուսին տակ. ու մանք դասի ետեւ ծաւիկ չըլլած — կը փափան քահանային, քանիներ ալ թաւով տակ, կը սաղմոսեն, կը նարեկեն, կը խոստովանեն։ Ամէնքն ալ կատարեալ գլխացիկ երեւոյթն ունին, ամէն ոք փութած է իր խորին խոփմանց խորերուն խորը խորհուրդ իր հոգիին։

Մեր ժամանակ բարեպաշտութեան, տաքինութեան կատարեալ տիպարն էին թէրլմզեցեք երեք եղբայրներ, Մուխի Ալիսան, Մ. Զաքիլ, Մ. Պիտիկ աղաներ, որոնքմ հաւատարմապէս կ'աւանդէին բոլոր քաղաքը. այնչափ ուղղափառ, արդարաւոր, առաքինի էին. իրենց ընտանեկան դաստիարակութիւնը մեծ անուն ունէր։ Սյն ընտանիքն էին, որոնց արտաքինը ներքինին հայելին է, այնքան հզօր պատկառանք կ'ազդէին ամենուն վրայ. անոնց խոս-մուն (խոս-մուն) նայելը ուղղութեան կը բերէր աւանդն անառակը։ Այս ընտանիքը կը պահէ ու կը շարունակէ իր նախնիքնէն լաւ շարիք, ցանցաւ բացառութեամբ։ Առանց այս երեք եղբայրներու ներկայութեան ժամ չէր օրհնուէր, ո՛վ հատ ունէր սխալ շարական մը ըսել. Մ. Ալիսան աղան սեան տակին կը մեմուր, աչքերը լուրջով կը բանար (խաղը բաւ նալ), ժամու մէջ ձիւնք մը չէր ելլեր։ Աւետարանը իրենցմ առաջ համբուրող չէր ըլլար։

Արտաքին լուրեր

Հ Ո Ւ Ն Գ Ա Ր Ի Ա

Քօչիթ թէեւ Բուլղարիան էր բայց իր հրեայ հայրենակիցները կրօնական խորութիւն չունին իրեն համար։ Անցեալ հինգշաբթի օր Պոտարեւելի խորաբլիկան մեծ սինակիսին մէջ հոգեւ-հանգստեան պաշտօն կատարուէր հան-հանգուցեալին համար։

Բելքիտի մէջ նաեւ կ'ընեալ ընկերութիւն մը կազմուէր է «Քօչիթ» անու-նով։

Ի Տ Ա Լ Ի Ա

Հաւո գումարուած լոճկական համաժողովը հինգշաբթի օր իր նիստը փակեց։ Փակման նստին մէջ համակրանքի

մեծ արտայայտութիւն մը եղաւ Իսա-կոյ, Հոսի, Ումարիթ թաղաւորին եւ Մարկարիտա թաղաւորին համար։

Փրանսայի ներկայացուցիչներէն մէկը իր ասանդանութեամբ մէջ բաւ թէ այս համաժողովը Փրանսական սրտերու մէջ վերական աթաթեց իրենց նախկին սէրը Իսաիկոյ համար։

Յաջորդ գումարումը Ռուսիոյ մէջ պիտի ըլլայ։

Ի Ռ Ի Ս Ի Ա

Բեղրադուիկի առաւ կ'ընեալ կազմուած յանձնաժողով մը ձեռք եւ գեղեցիկ ալ-պով մեծաւորէր Թիւրքիոյ կ'ընեալ իր շնորհակալութեան նշան մը այն ընդու-նելութեան համար զոր Փրանսոյ հիւրերը ըրին առաջին նաւատարմին սպանե-րուն թուրքի եւ Բարիլի այցելութեանց առթիւ։ Յանձնաժողովին կողմէ պատ-գամաւորութիւն մը Բեղրադուիկի ֆրան-սական դեսպան Մոնթեպիլլո կոմսին ներկայացուց այդ ալպով, միասին ու զերծ մը որուն ներքեւ ստորագրած էին 5,000 ռուս կ'ըն, եւ 18,000 ֆրանքի գու-մար մը որ պիտի յատկանայ Փրանսոյի աղբիկներու բարձրագոյն վարձարանի մը մէջ թողարկուող մը համար առաջին պիտի մը հաստատուէր։

Տիկին Մոնթեպիլլո ինքն անձամբ Բարիլի պիտի տանի այդ ալպով։

Բեղրադուիկին կը հեռագրեն թէ բո-լորովին սխալ է այն լուր որ գահաժա-ռանգ իւլանը պիտի նշանուի Հէսի Ալիս իւլանուհիին հետ։ Այսպիսի փափազ մը ունեն լինել տարի առաջ կոստրական ընտանիքին անդամներին անոնք, բայց հիմա այդպիսի խորհուրդ մը չի կայ։

Ա Ն Գ Լ Ի Ա

Անցեալ չորեքշաբթի երեսփոխան-կան ժողովին մէջ շահական վիճարա-նութիւն մը կատարուէր է, ծերերու համար անկեղծաց մը հիմնելու առա-ջարկին վրայ, զոր ներկայացուցած էր երեսփոխանին մը։ Ներկայացուած ծրա-դիրը երկու դասակարգի կը բաժնէ 65 տարեկին հասած աղքատ ծերերը, «ար-ժանաւորները» եւ «անարժանները»։

Կառավարութիւնը, ընդգիծեալ այս ծրագիրը երկրորդ ընկերացումով ըն-դունուէր։ Երկու տարեկին իրեն բու-նախ այն թէ՛ մեծ ծաղիկ դուռ պիտի բացուի, 14,000,000 անգլիական ոսկի պէտք պիտի ըլլայ։ Երկրորդ՝ արդէն կայ յանձնաժողով մը որ կ'առաջա-սիրէ այս կարգի ծրագիրները։

Պ. Չիւրլիսն որ այդ յանձնաժողով-ին անդամ է, յայտարարեց թէ անոր աշխատութիւնները շատ չեն աւարտիւր. ժողովը կ'ընայ երկրորդ ընկերացումով ընդունելը, ապազային վերապահելով մանրամասնութիւնները ստիճանել։

Սրբ Ուլիլիմ Հաբարթ կոռավա-րութեան կողմէ խոստացաւ որ մը որո-շեւ այդ ծրագրին վրայ վիճարանելու համար։ Այս առաջարկը ընդունուեցաւ 69 ձայնի մեծամասնութեամբ։

ՕՐՈՒԱՆ ՆԵՈՒԳԻՐՆԵՐԸ

Վիեննայի, 9 սալիլ

Վիլհելմ կայսրը եւ Ռուսիոյ թա-ղաւորը վերադարձն այցելեցին զուգարուն

պալատը եւ քանի մը եկեղեցիներ։ Կայսրը քանդակաւ յայտնեց վիեննայի թաղերին համար եւ զոհոնակութիւն ժողովրդէն գտած ընդունելութեանը մա-սին։ Հանդիսաւոր սեղանի վրայ շատ ու-գեւորութիւն կը տիրէր բայց բաժակա-ճառ չարտասանուեցաւ։ Իրիկունը հա-մակրական ցոյցերը կրկնուեցան Սան-Մարքի հրապարակին վրայ։

Ռուսիոյ թաղաւորը այսօր կը մեկնի Ֆիորենցա ուր պիտի այցելէ Անդ-լիս թաղաւորին. Իտալիոյ թաղաւորն ալ երեքշաբթի հոն պիտի հասնի։

Բարիլ, 8 սալիլ

Յունաստանի թաղաւորը Վիլիլ Տու-րիլը պիտի գայ այս օրերու։

Պերլին, 8 սալիլ

Բոյսիսիկը ընդունեց պորտալի վրայ տուրքը, յանձնաժողովին առաջարկու-թեանց համաձայն։ Պարսկերուն կազ-մակրական համար կառավարու-թեան կողմէ նոր ծրագիր մը պիտի ներկայացուի Բոյսիսիկի յատկալի-նաւորներին։

Գ Ե Ս Ո Ւ Գ Ե Ն

Մարտի 1-ին. Կաթիլիկ միաբնակար մը որ վերջերս պալատած էր ֆրան-սական Գոնկիո սահմանները զբա-նաւոր Օսպանիկի դեռին ալ եղբայր-ներու գեղերը, հետեւեալ նկարա-դրութիւնը կ'ընէ։

«Ինքնները կը բերեն փաճաւման հրապարակին վրայ, ու որ չկրնար ամբողջ գերի մը գնելու չուայու-թիւնը վայելել, անոր մարմինն մէկ մասը միայն, ուղած կողմէն, գնե-լով կը բաւականանայ։ Ինքն ուղղը եթէ օրինակի համար թեւը կ'ընա-րէ, ճերմակ կաւիճով մը նշան կ'ը-նէ, եւ կը սոյաւէ որ ուրիշ գնող մըն ալ ներկայանայ միւս թեւին համար ու նշանը գնէ։

«Այսպէս ամէն ոք կ'ընտրէ թեւ մը, աղղր մը, կուրծքը եւայն. ու երբ խեղճ մարդուն բոլոր անդամ-ները կը նշանակուին կաւիճով, այն ատեն տալը գերիին զրախը կը կարէ ու գնողներուն կը բաժնէ ի-րենց ընտրած կտորները, սրբ հոն, տեղին վրայ կը լաւալին։

«Թեւաւորութեան արգելքն է. Վե-նետիկի փոստաւաններէն մէկը այս օրերու ստացել է թղթատուէն նա-մակ մը որ թրեւիկէն իր հասցէին ձգուած էր 1873-ին։ Թրեւիկէն Վե-նետիկ երկու ժամ կը տուէ, եւ 19 տարի պէտք եղած է հասնելու համար։ Վիեննայի օրագիրը թղթ-թատարական այս արագութիւնը ժանուցած ատեն կ'ըսէ նաեւ թէ թղթատարական գրույնները 19 տար-ուան միջոցին մէջ փոխուած ըլլա-լով, նամակին վրայ փակեցուածը ու-չինչ համարուած է եւ նամակը կալը պարտաւորութեան կը կրկնէ ծախս վճա-րել։

Ս.գգալիմ լուրեր

Կեզր. վարչութեան որոշում

Կեսարիոյ առաջնորդ Տ. Տրդատ Պալեան Երզրատ գաւառ էր վիճ-կին քանի մը դարձերու կարգա-դրութեան համար. իր պաշտօնը ու-ւարտած ըլլալով Կեսարիոյ վերա-դարձեր է։

Կրճական ժողովի որոշումը

Պատրիարքական համաժողովեալի Իւսկիւտարի Ս. Խաչ եկեղեցիի քա-հանաներէն Տ. Արսէն փիլիսոփայի-կը կ'ընէ անպայման ժամանակաւ։

Քաղաքական ժողովը, Ռուսա-նական եւ Տնտեսական խորհուրդ-ները այսօր կը գումարուին Դպրա-թիւն խորհրդարանը։

«ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի ՕՐԱՑՈՅՑԸ

1904

Չորեքշաբթի 30 մարտ (2. Տ.)
11 սալիլ (Ն. Տ.)
Բ. Թ. 2. 4385
Տ. Թ. 2. Գ. Խ. Գ. = 1343
Թաւան 24385 1311, 74444 5
Սկէի Մոլիլ 1310, Մարթ 30
Ի Ե Օ Ռ Ս Կ Ս
Գ. Լ. Ա. օր մեծ պահոց
Եւ Օ Ր = 5 18

Ներքին լուրեր

ԲՈՒՆԵՐԱՆ. Կերակիէն երկուշաբթի Կ. Պոլսոյ մէջ քորեպէ 2 հոգի բրու-նուեցան ԵՆԻճԻԿԵ, Սօֆիա Միխալ եւ Անիքա Մանեօ։ Երկու հոգի մեռա-նալի բռնուեցան, ԵՆԻճԻԿԵ Բանա-նու Լիւրերիս, Նշան-Թաշ Հասան ձա-փէր։

ՆՈՐ ՓՈՒՆԱՌՈՒԹԻՒՆԸ. Երմուկան նախարարութեան արտաքին թղթա-կի ցումեանց վրանին պետ Պետրոս ԼՅԻ. Գէրլստէճեան Պոլսէն մեկնեցաւ ու վե-նետ գնաց, միասին տանելով 40,000,000 մարքի փոխառութեան համար պէտք ե-ղած քանի մը պաշտօնագրեր։

Պ. Բաւարի 40,000,000 փոխա-ռութեան թղթերը դրուեցան կապա-րապատ մասնաւոր փակին մը մէջ, որ կցուեցաւ կառավարութեան։

Թեւեւ այս թղթերը Աւստրիոյ մայ-րաքաղաքը դրուեցան, ասիական կը կար-ծենք թէ, կ'ըսէ Մոնթիքոն, Բարիլի հը-րապարակին վրայ չըջարեութեան պի-տի հանուին Պանք տը Բասի է տը Բէլ Պաի միջոցաւ, փասն գի ֆրանսական հրապարակը հիմա շատ նպատաւոր է օտանեան արժէթուղիներուն։

ԴՈՂՈՒԹԻՒՆ. Երկուսուն Մոնթիքոն կը հաղորդէ հետեւեալը։

«Այս առաւ Դպրութիւն մաքսատան անուկին մէջ 53,000 դրուչի գործութիւն մը երեւան եղաւ։ Կ'ենթադրուի որ ուր-բաթ օր գողեր օգտուելով այն պարտա-գային թէ մաքսատանը 3 օր զոց պիտի

ԹԵՐԹՈՆ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ (24)

ԺԻԻԼ ՄԱՌԻ

ԶԱՒԱԿԸ

ՅԱՌԱՋԱՌԱՆ
ՀՐԱՄԱՆՈՎ ԱՄՈՒՄՈՒԹԻՒՆ

Վար իջաւ։
Մարիթիմ կարծես չնշարեց իսկ թէ առանձին էր։

Պառաւ, ձիւնին մէջ զըտրելով, միշտեւ պարտէ զին անկիւնը գնաց։ Հոն, բակին վանդակին քով, փղթիկ տաղա-ւար մը կար, որ Բաթօլ լինակարանն էր։

Հոն մտաւ։

Վերակացուն ճաշելու վրայ էր։ Պա-ռաւ տեսնելով՝ աշխուժեալ ոտք ելաւ ու թիկնաթու մը ներկայացուց անոր։

—Ո՛հ, պարոն, չափաւ նստիմ, ըսաւ պարաւ. ձեզի խոսելիք ունիմ, ձեռն-ծառայութիւն մը պիտի խնդրեմ, եւ պէտք է որ այդ ծառայութիւնը մա-տուցանէք ինձի առանց վայրկեան մը կորսնցնելու։

—Եսնայն սիրով, տիկին։

—Պարոն, ըսաւ զոգրաւորով, քանի մը օր է վեր գլխակին մէջ անցած դուր-ձանքերը գիտէ՞ք...

—Ե՛ս, տիկին, բայց...

Եւ ուրանալու ձեւեր կ'ընէր։

—Մի՛ դարձանք, ամէն բան զի-տե՛ք...

Բաթօլ զրախ ծոց չիփռելով.

—Այս տան մէջ տղայ մը ծնաւ...

Եւ այս վայրկեանիս այդ տղան անու-ռին մէջ ձգուած է այս կիճու ցրտուն տակ, ձիւնին մէջ... հորը դիակին քով։ Այս գիշեր ծնած ինձի փղթիկ երակայ-մը, քոր քիշ մը ուժով չունչ մը կ'ընայ մեռնել եւ որ ամենէն անգութ ու ա-մենէն անողորմ սրտերն իսկ ի գոթ շա-թելու էր։

—Բայց ես բան մը չեմ գիտեր, տի-կին, կ'ըսէր Բաթօլ, բան մը չեմ գի-տեր։

—Այս տղան այսպէս ձգելը մեծ ու-ձիր մըն է, պարոն, եւ չէք հասկնար թէ ինչ ծանր պատասխանատուութիւն պիտի բեռնայ ձեր վրայ։ Ձիւ մտիկը-րէք, պարոն, դուք անգթօրէն վարուե-ցաք, ես ալ անգթարար պիտի վար-ուիմ։ Միշտեւ իսկ եթէ հարկ ըլլայ սոս-

կալի զայթափելութեամբ մը ընտանիքիս անունը անպատուել, ձեզ արդարու-թեան պիտի մասնակցէ։

—Դարձեալ կ'ըսեմ որ, տիկին, իմ մասին կը սխալը, ըսաւ Բաթօլ խո-նարարար եւ արարաւ կեղծելով, միշտ-գեւ ընդհանուրէն բոլորովին հանդարտ էին։ Ձեմ հաւանքով թէ ինչ ըսել կ'ու-ղէք։ Եւ Պ. կոմսը Պալսի կայսրանէն տանելու համար միայն Մարիթիմէն գուրա կ'այ եւ գոյրնուս ի վեր այս սենեակէն գուրա չեմ եկեր։

—Դուք ցոյց տուիք Անթուանի թէ Պ. Բիւնտէն հաւանականաբար ո՛ր ձամ-րէն գացած էր տղան փախուցած ատեն։

—Պ. Բիւնտէն տղան փախուցած մը, ըսաւ Բաթօլ անանկ գարմանքով մը, որուն ներքին գարշելի ու գորգիչ հեզ-նութիւն մը կը նշմարուէր։ Արդարեւ այդ տեղեկութիւնը ես տուի Պ. տը Բոնիթալի, բայց Պ. կոմսը սովորութիւն չունի իր գործերն ինձի բացատրելու, մանաւանդ այդ անգամ ամենէն չը-սաւ թէ ինչ գործուր պատճառներով կ'ուզէր Պ. Բիւնտէն գտնել։

Պառաւ հասկցաւ որ այս մարդուն հետ վիճելով բան մը չա՛նկելու չուէր։

Ուստի սխալ լալ, ինչ որ տղոց եւ ծերերուն գերագոյն միջոցն է։

—Պարոն Բաթօլ, կը պաշտօնով ձեզ, Ձեռն ուրիշին չեմ կրնար դիմել։ Այս զգեալին մէջ մարդ չկայ։ Բոլոր ծառա-ները բացակայ են։ Դուք միայն կրնաք այն խեղճ տղիկը սակալել մահէ մը ա-ղաւտել։

—Ինչպէս։

